

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ИНСПЕКТОРАТ КЪМ ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

гр. София 1000, ул. „Георг Вашингтон” № 17, тел.: 02 9057502, факс: 02 9057503

Вх. №: 3-57
Дата: 01.07.2026г.

ДО
Г-ЖА ТЕОДОРА ТОЧКОВА
ГЛАВЕН ИНСПЕКТОР
НА ИВСС

ДОКЛАД

ОТ

Тоня Тодорова – експерт с юридическо образование в специализираната администрация на ИВСС,
Елица Лазарова – експерт с юридическо образование в звеното за проверки по глава девета, раздел Іб ЗСВ в специализираната администрация на ИВСС,

Относно: възможностите за създаване на ръководство за етично поведение на съдиите, и на прокурорите и следователите, което да съдържа практически примери и насоки за поведение на магистратите при етични дилеми

I. Общи бележки:

Съгласно чл. 54, ал. 1, т. 16 ЗСВ Инспекторатът към Висшия съдебен съвет (ИВСС) прави предложения пред съответната колегия на Висшия съдебен съвет за изменение и допълнение на Кодекса за етично поведение на българските съдии (КЕПБС), съответно на Кодекса за етично поведение на българските прокурори и следователи (КЕПБПС).

Това правомощие на Инспектората бе регламентирано в изпълнение на първия индикатор по мярка 3: „Укрепване ролята на Инспектората към ВСС за превенция и противодействие на корупцията в съдебната власт (Q4/2022)“ от НПВУ. Според заложеното в същия критерий ИВСС преразглежда **етичните насоки** за поведение на магистратите, в сътрудничество с Висшия съдебен съвет и обобщава добрите и лошите практики по отношение на спазването на етичните правила, в съответствие с относимите европейски и международни стандарти.

За идентифициране на необходимост от въвеждане на нови текстове или от премахване на неприложими, остарели или неясни такива в КЕПБС и в

КЕПБПС, Инспекторатът ежегодно изготвя анализ във връзка с проверките по глава девета, раздели Ia и Ib от Закона за съдебната власт, съобразно правомощието си по чл. 54, ал. 1, т. 19 ЗСВ. В случай, че при ежегодното анализиране на добрите и лошите практики по отношение на спазването на етичните правила бъде установена необходимост от промяна в КЕПБС и в КЕПБПС, ИВСС следва да отправи предложения до съответната колегия на ВСС за изменение и/или допълнение на кодексите.

В анализа, изготвен през 2025 г., не бе установена необходимост от отправяне на предложения от страна на Инспектората за преразглеждане на кодексите, тъй като в съответствие с правомощието си по чл. 30, ал. 2, т. 23 ЗСВ, с решение по Протокол № 15/12.12.2024 г. Пленумът на ВСС одобри изменения и допълнения в КЕПБС и в КЕПБПС. С промените основните принципи за безпристрастност и почтеност бяха уточнени и разширени, а правилата за етично поведение, произтичащи от основния принцип за независимост бяха доразвити, с което се отговори на препоръките за редакция на двата етични кодекса, дадени в Съвместни становища CDL-AD(2024)004 и CDL-AD(2024)005 на Европейската комисия за демокрация чрез право (Венецианската комисия) и Главна дирекция по правата на човека и принципите на правовата държава.

В същото време при анализа на относимите европейски и международни стандарти установихме, че в редица държави, наред с кодексите за етично поведение на магистратите, са разработени и насоки, които съдържат практически примери за конкретни ситуации, с които магистратите могат да се сблъскат на работното си място и извън него и/или за дължимо от тях поведение. В тази връзка достигнахме до **извод за необходимост от проучване на възможностите за създаване на единни насоки за етично поведение на съдиите, прокурорите и следователите**, които да подпомогнат тълкуването на правилата за прилагане на основните принципи в етичните кодекси и да съдържат практически примери за конкретни ситуации, пред които магистратите могат да бъдат изправени в ежедневието си.

С оглед на изложеното и в съответствие с Ваша резолюция от 05.01.2026 г., извършихме преглед за установяване на съдържанието на такива насоки в различни държави, кратка информация за което представяме в п. II от настоящия доклад.

II. Преглед на етичните насоки в други държави

При прегледа на информацията в общодостъпни източници в интернет, констатирахме, че условно могат да се обособят **три групи държави с различен подход във въведените в тях насоки за етично поведение на магистратите**, като по-долу сочим и някои разпоредби от тях, за да

илюстрираме ясно разнообразните похвати, използвани в отделните страни и да улесним разбирането им:

1. В първата група държави, етичните насоки съдържат само практически примери и препоръки за обмисляне на определени реални ситуации, свързани с етични дилеми, и/или обсъждането им с колеги или с ръководители на съдилищата, но без да уточняват конкретно дължимо поведение или въздържание от такова.

Такъв подход се наблюдава например в приетите в **Нова Зеландия** „Насоки за съдебно поведение“ от 2019 г., които разглеждат основните принципи за етично поведение и заедно с това очертават възможни ситуации, пред които магистратите могат да бъдат изправени. Насоките за съдебно поведение „не са предназначени да бъдат кодекс за поведение. По-скоро това са съвети, предназначени да помогнат на съдиите да направят свой собствен избор, основани на контролен списък с общи принципи и примери, извлечени от опита“¹, т.е. идеята е магистратите да бъдат насочени към етичните рискове при определени ситуации. Напр. според чл. 77 от Насоките за съдебно поведение „По принцип няма възражения срещу това съдиите да получават пътни и квартирни разходи в замяна на предоставяне на доклади на конференции или подобни събития. Ако приемащата организация е университет или юридическа организация, по принцип няма да има проблем. Ако обаче организацията е частна, свързана с определена кауза или е потенциален ищец пред съдилищата, или ако условията са необичайно разточителни, препоръчително е да се проведе консултация с председателя на Върховния съд или председателя на съда преди приемане“.

2. Във втората група държави, която е най-многобройна, етичните насоки съдържат практически примери и препоръки за дължимо поведение.

Във **Франция** през 2025 г. е приета „Харта на етиката на магистратите от съдебната власт“, в която са развити етичните принципи, разгледани са възможни ситуации, с които магистратите могат да се сблъскат в своята работа и са посочени насоки за съответно поведение. Хартата „служи като ориентир, инструмент за размисъл, който позволява на всеки съдия да отговори на своите въпроси, както и да предотврати, идентифицира и разреши трудностите, с които може да се сблъска, като възприеме подходящо поведение при всички обстоятелства“.² Напр. в т. 26, отнасяща се до принципа на безпристрастност, е посочено, че „Институционални срещи или такива, свързани с лични или семейни обстоятелства (членство в един и същ клуб, развлекателни или спортни дейности, деца, посещаващи едно и също

¹ Насоки за съдебно поведение, 2019 г., Предговор, т. 3

² Харта на етиката на магистратите от съдебната власт, 2025 г., Въведение, абз. IV

училище и др.), не означават непременно пристрастност... Въпреки това, тези срещи могат да породят основателни съмнения у трети страни, че са създадени връзки, от които магистратът вече не би могъл да се откъсне при постановяване на решение. Поради това, когато на магистрата му се струва, че ще бъде трудно да разсее съмненията, тежащи върху неговата безпристрастност, или че няма да може да го направи..., той ще следва да прибегне до отвод“.

Във **Великобритания**, в която няма кодекс за етично поведение, етични насоки са представени в „Ръководство за съдийско поведение“ от 2023 г. В него са посочени основни етични принципи, изведени са практически примери и са дадени препоръки за дължимо поведение. В Предговора към ръководството изрично е отбелязано, че при разработване на ръководството „Намерението не беше да се предпише подробен кодекс, а да се предложи помощ на съдиите по видовете проблеми, с които биха могли да се сблъскат, и да се определят принципи, въз основа на които те биха могли да вземат свои собствени решения и по този начин да запазят съдебната си независимост“. В съответствие с така очертаната цел на съдиите се представя следната ситуация, при която „понякога могат да бъдат поканени да участват в дисциплинарни съвети на спортни, благотворителни или други организации или да играят роля в религиозни съдилища или подобни органи“. В същото време се дава и препоръка за начина, по който следва да постъпят: „Съдиите не трябва да приемат такава покана, когато назначаването може да изглежда несъвместимо с ролята им на съдия или да породява съмнение върху тяхната съдебна независимост или безпристрастност... Съдиите трябва във всички случаи да потърсят одобрението на съответния ръководен съдия“.

В **Нидерландия** са приети „Насоки за безпристрастност и допълнителни (вторични) дейности в правораздаването“ от 2014 г. (Насоките), чиято цел е да предоставят насоки относно принципа за безпристрастност, в допълнение на съществуващите вече разпоредби в други нормативни актове. Насоките съдържат конкретни препоръки за поведение във връзка с този принцип и обяснения към тях. Така напр. т. 3.2 от раздел „Препоръки“ от Насоките разглежда „кръгът от познати“ на съдията. Според препоръка 2 „Съдията трябва да гарантира, че няма да разглежда дело, в което като страна по производството участва лице от неговия личен или делови кръг от познати. Ако друг участник в производството принадлежи към личния или делови кръг от познати на съдията, това може да го принуди да не разгледа делото“. По-нататък е дадено и „обяснение“, според което: „Тази препоръка прави разграничение между страните по производството и другите участници в производството. Когато друг участник в производството принадлежи към личния или деловия кръг на познатите на съдията, това при определени обстоятелства може да застраши безпристрастността на съдията. В такъв

случай съдията трябва непрекъснато да обмисля дали, предвид познаването му на този друг участник и другите обстоятелства по делото, неговата безпристрастност може да бъде компрометирана. В този случай съдията ще се погрижи да не разглежда въпросното дело“. Накрая в текста са очертани и хипотетични ситуации и напътствия за преценка: „Тъй като юридическото лице не е физическо лице, то никога няма да принадлежи към личния или бизнес кръга от познати на съдията. Юридическото лице обикновено се представлява от физическо лице. Това лице е допълнителна страна в производството, така че второто изречение може да се прилага за него. На практика представител на юридическо лице понякога може да бъде отъждествен със самото юридическо лице (например директор). В такива случаи съдията, използвайки гъвкавостта, предоставена във второто изречение, обикновено ще реши да не разглежда делото, ако представителят принадлежи към неговия личен или бизнес кръг от познати. Препоръката предоставя тази гъвкавост. Трябва също да се отбележи, че фактът, че прокурорът често принадлежи към работния кръг от познати на съдията, по принцип не означава, че съдията не може да разглежда дела, в които този прокурор участва служебно. Допълнителни обстоятелства обаче могат да променят това...“

Разяснение на основните етични принципи, многобройни практически примери и препоръки за поведение се съдържат и в приетото в **Румъния** „Практическо ръководство по съдебна етика и деонтология за румънските магистрати“ от 2016 г. Напр. в чл. 8 от него се предвижда, че „Съдиите и прокурорите са длъжни да зачитат равенството на гражданите пред закона, като им осигуряват недискриминационно правно третиране, както и да зачитат и защитават достойнството, физическата и моралната неприкосновеност на всички лица, които участват, в каквото и да е качество, в съдебните производства“. По отношение на това задължение на магистратите са дадени следните примерни ситуации и препоръки за реакция: ситуации, в които някой от участниците в съдебните производства прави дискриминационни забележки, като например „циганин“, „гей“, „беден“ и др. В тези случаи се указва, че „съдията е този, който задава тона и атмосферата в съдебната зала и създава среда за справедлив процес. Така че неравностойното третиране е неприемливо. Това означава, че хората трябва да бъдат третирани учтиво и приятелски, с достойнство и уважение и че съдията/прокурорът има право да повишава тон и да се изразява остро само когато поведението на подсъдимия/свидетеля дава основание за това. Саркастичните и унижителните забележки обаче са забранени; хуморът не е абсолютно забранен, но никога не е за нечия сметка. Също така, съдията трябва да предотвратява расистко, сексистко или друго неподходящо поведение на адвокатите. Наред с тези са разгледани и други примерни ситуации във връзка с правилото на чл. 8: „ситуации, в които съдията е

изкрещял на жалбоподателя“, а напътствията към съдиите са следните: „От всички съдии обикновено се очаква да останат учтиви по време на съдебните производства; от съдиите обаче се очаква също така да поддържат твърд контрол върху производството и, когато е необходимо, да действат твърдо и авторитетно. Съдията трябва да се стреми да бъде учтив, търпелив, толерантен и точен и да уважава достойнството на всички. Съдията трябва да гарантира, че никой в съда не е изложен на каквито и да е прояви на пристрастия или предразсъдъци на основания, посочени в принципа от Бангалор, озаглавен „равенство“, включително, но не само , „раса, цвят на кожата, пол, религия, национален произход, каста, увреждане, възраст, семейно положение, сексуална ориентация, социален и икономически статус и други подобни причини“. В заключение се отбелязва, че „Магистратът може и трябва да коригира поведението си в съда, за да осигури ненаатрапчиво отношение към обществените интереси“.

В **Швеция** Ръководството, озаглавено „Добро съдебно поведение“ от 2023 г. включва дефиниции и анализ на основните етични принципи, примери от съдебната практика, насоки от надзорни органи, които разглеждат въпроси, свързани с етичните принципи и правна литература. В ръководството във връзка с принципа на независимостта се определят да вида независимост: външна и вътрешна. По отношение на външната са посочени реални ситуации, които могат да повлияят на съдията: напр. в чл. 3.2.3 „Взаимоотношенията между съдилищата и други органи“ е пояснено, че при покана за участие в конференция или участие в курс за обучение „дори отделният съдия може да се наложи да обмисли как“ това събитие „може да бъде възприето. Може да има причини да се попита кой организира и плаща за дейността, каква е целта, която организаторът има, кой участва и при какви условия се провежда дейността“. В чл. 3.2.4 „Неправомерно влияние“ се разяснява, че то „може да включва престъпни деяния, но и по-фини действия, които са извън обхвата на наказателната отговорност“. Като пример за други действия се дават „поканите за рождени дни и други подобни“ и се обръща внимание, че „преди съдия да приеме покана или ухажване, свързани с работата, той или тя винаги трябва да прецени дали съществува риск независимостта му да бъде засегната или ползата да се счита за надвишаваща приемливото за държавен служител като цяло и за съдия в частност“. Сочи се още, че „за тези, които търсят насоки в конкретна ситуация или искат да се задълбочат в темата, книгата на Торстен Карс и Натали Енгстам Фален „Mutbrott“ и кодексът на Института Mot Mutors срещу корупцията в бизнеса могат да бъдат отправна точка“. Във връзка с вътрешната независимост се разглеждат ситуации, свързани с „Разпределение и преразпределение на дела и въпроси“ (чл. 3.3.2), като се обсъжда, че „решенията за разпределение трябва да се вземат на обективни основания и че съществуващото право на преценка от административен характер трябва да се упражнява въз основа на

наблюдаеми фактори“; „Отговорност на председателя на съда“ (чл. 3.3.3), като се повдигат въпроси за задължението му за осигуряване на своевременното решаване на делата и въпросите в съда; „Подход по време на обсъждане“ (чл. 3.3.4) при постановяване на присъдата като се указва, че „съдията трябва да уважава особеното мнение на колега съдия и никога да не се държи по начин, който го кара да се чувства подложен на натиск да се отклони от личните си убеждения“, и др., а заедно с това се сочат и решения по конкретни съдебни дела, отнасящи се до посочените примери.

Наред с ръководството „Добро съдебно поведение“, е издадено и ръководство „Етика на прокурорите в Швеция“, в което също са разгледани основни етични проблеми, подкрепени с реални случаи и съответни решения на главния прокурор.

В **Австралия** в „Ръководство за съдебно поведение“ от 2022 г. е уточнено, че то „предоставя принципни и практически насоки на съдиите относно подходящия начин на поведение или относно въпросите, които трябва да се вземат предвид при определяне на подходящото поведение в редица случаи“³. Там от една страна са очертани ясни практически примери, свързани с етиката в различни хипотези, като напр. в чл. 4.3 „Частни комуникации“ относно принципа „Поведение на съдията“, се сочи, че „Трябва да се внимава например при пътувания в провинцията, ако се правят предложения за споделено пътуване, които изглеждат разумни в момента, но всъщност могат да доведат до нарушение на принципа“. В същото време, в други разпоредби като напр. в чл. 3.3.4 във връзка с принципа на безпристрастност е указано и дължимото поведение, като е отбелязано, че във всички случаи, в които „даден свидетел е добре познат на съдията“ и са налице „неотдавнашни бизнес взаимоотношения между съдия и свидетел“, фактът на връзката или приятелството, и обикновено неговият характер, следва да бъде разкрит на страните“.

В **Северна Каролина** има издаден Сборник „Етика за магистрати“ от 2024 г., в който са включени конкретни примери, подкрепени с практиката на дисциплинарните органи. Напр. според Правило 2 „Магистратът трябва да избягва неправомерни действия във всички свои дейности“. Към правилото е даден следният пример: „Магистрат Джоунс се прибира от почивка късно през нощта и е спрял заради счупен заден фар. Той е изтощен и не може да повярва, че полицаи би го спрял, след като има магистратски регистрационен номер. Той става агресивен и отправя вулгарни изрази и ругатни към полицаи“. Посочено е и съдебно решение по делото „Разследване относно съдия“ (LaBarre), 369 NC 538, 798 SE2d 736 (2017), с което спрямо съдия е наложено дисциплинарно наказание „порицание“ за шофиране в нетрезво

³ Ръководство за съдебно поведение, 2022 г., Предговор, абз. III

състояние, за проявяване на агресия и използване на вулгарен език и ругатни към полицаи и други служители на спешните служби, след като е бил помолен да се подложи на повторен тест за алкохол).

3. В третата група държави етичните насоки не **съдържат** практически примери, а **само препоръки за подходящо поведение**.

Подобен подход се наблюдава например в **Белгия**, в която е изготвено „Ръководство за магистрати – принципи, ценности и качества“ от 2012 г., включващо разяснения на основните принципи и препоръки за действие или въздържание от такива при определени ситуации. В чл. 1 след дефиниране на принципа за независимост, са дадени конкретни насоки за поведение като напр. „Съдията също така се въздържа от всякакъв контакт, който би могъл основателно да породи съмнения относно неговата независимост. Това, разбира се, не изключва възможността съдията да предостави експертния си опит на законодателната и изпълнителната власт в рамките на ad hoc работни групи“.

Сходно решение е възприето и във **Финландия**, в която се прилагат „Етични насоки на финландската прокуратура. Етика и добри практики в прокуратурата“ от 2019 г. В тях се посочват основните етични принципи, които прокурорите следва да спазват при изпълнение на служебните си задължения и в личния си живот, като под всеки принцип са изброени и точни правила за поведение, които прокурорите спазват. Напр. под принципа за „Прозрачност“ е посочено, че прокурорите споделят точна и актуална информация, на справедлива и доброволна основа, за своите дейности; отговарят на запитвания относно своите решения, операции и въпроси, които разглеждат, без забавяне и спазват законовите изисквания за поверителност.

Предвид този кратък преглед на възможните варианти за етични насоки и с оглед на факта, че в България съдиите, прокурорите и следователите не разполагат с помагало, което да им служи като ориентир за реакция при възникване на конкретни етични казуси, и няма орган, към който да се обърнат при подобни дилеми, а в същото време редица международни органи препоръчват съществуването на формални и неформални механизми за насоки и консултации, които да помогнат на магистратите при прилагането на етичните правила в ежедневната си работа⁴, разработихме анкета за проучване на мнението им относно необходимостта и възможностите за създаване на насоки за етичното им поведение.

⁴ Съвместно становище CDL-AD(2024)005 на Европейската комисия за демокрация чрез право (Венецианската комисия) и Главна дирекция по правата на човека и принципите на правовата държава CDL-AD(2024)005, §52 и Становище № 21 (2018) на КСЕС относно превенция на корупцията сред съдиите, § 32.

III. Проучване на мнението на съдиите, прокурорите и следователите в Република България за създаване на насоки за етично поведение на съдиите, и на прокурорите и следователите, които да съдържат практически примери за поведението на магистратите и анализ на резултатите.

Проучването беше направено чрез изготвена от ИВСС анкета, която съдържа въпроси, уточняващи профила на участниците посредством длъжност, ниво на орган в съдебната власт, в който упражняват правомощията си и стаж. Наред с това, анкетата включва и конкретни въпроси от затворен тип с възможност за избор на отговор измежду алтернативно представени, свързани с предмета на проучването, както и на един отворен въпрос, с който на магистратите бе предоставена възможност да посочат кой следва да изготви етичните насоки, в случай че намират създаването им за необходимо.

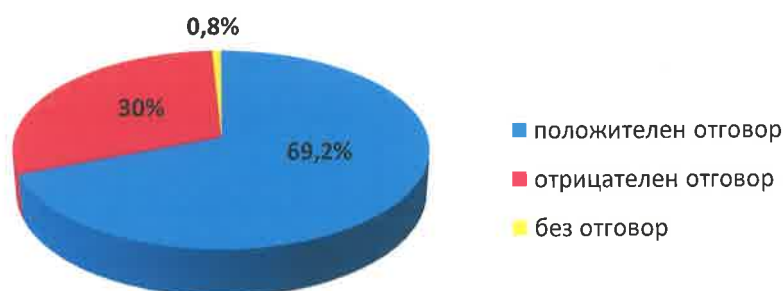
С цел осигуряване на бързина и удобство за участниците в проучването и улеснен анализ на резултатите, анкетата беше изпратена до всички органи на съдебната власт с писма от 07.05.2026 г. и бе публикувана на интернет страницата на Инспектората.

От постъпилите в периода 07.05.2026 г. – 15.05.2026 г. попълнени анкети се направиха следните констатации:

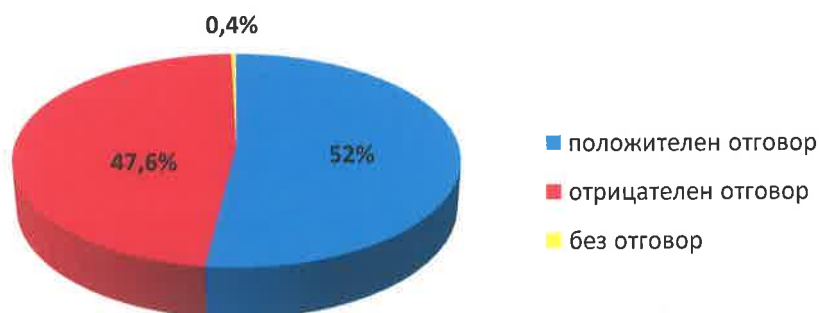
1. Отговори на анкетата предоставиха общо 775 магистрати (369 съдии, 266 прокурори и 140 следователи), които съставляват 18.2% от общо 4260 магистрати, работещи в Република България към 01.05.2026 г. (2267 съдии, 1555 прокурори и 438 следователи).

2. От попълнилите анкетата магистрати 16 упражняват правомощията си в орган на съдебна власт на върховно ниво, 96 – на апелативно, 395 – на окръжно и 268 – на районно. Общо 485 от тях са магистрати със стаж в съдебната система над 20 години, 116 са със стаж от 11 до 20 години, 103 са със стаж до 5 години и 71 – от 6 до 10 години.

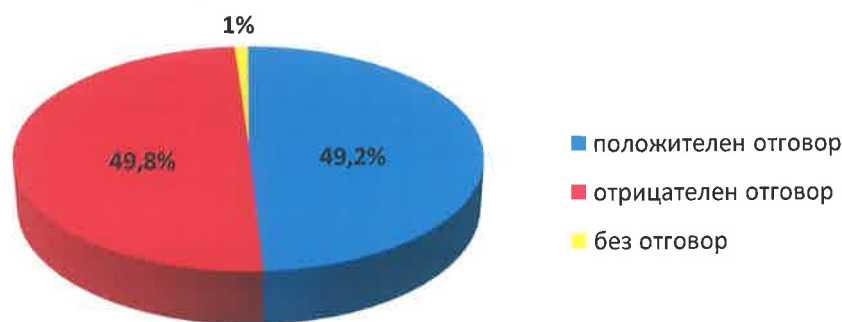
3. На въпроса: „Считате ли, че разпоредбите на Кодекса за етично поведение на българските съдии (КЕПБС) и Кодекса за етично поведение на българските прокурори и следователи (КЕПБПС) съдържат достатъчно ясни и конкретни формулировки за дължимото поведение на съдии, прокурори и следователи?“ положителен отговор дават 536 магистрати (255 съдии, 184 прокурори и 97 следователи), които съставляват 69.2% от попълнилите анкетата. Отрицателен отговор дават 233 магистрати (111 съдии, 81 прокурори и 41 следователи), които съставляват 30% от анкетираните, а 6 (0.8%) от тях не отговарят.

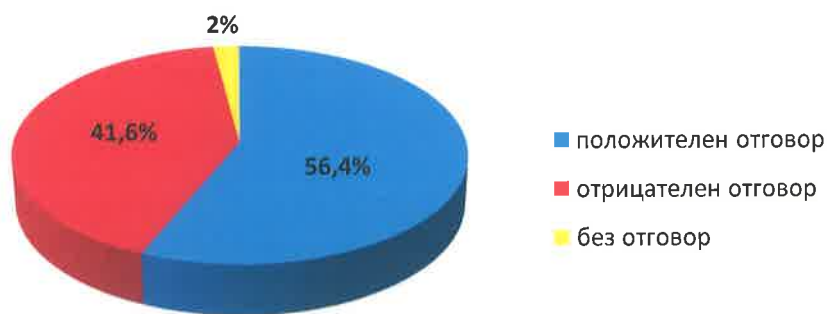
4. На въпроса: „Считате ли, че следва да се изготвят насоки за етично поведение, които да улеснят приложението на КЕПБС и КЕПБПС?“ положителен отговор дават 403 магистрати (179 съдии, 134 прокурори и 90 следователи), които съставляват 52% от попълнилите анкетата. Отрицателен отговор дават 369 магистрати (189 съдии, 131 прокурори и 49 следователи), които съставляват 47.6% от анкетираните, които считат, че това не е необходимо, а 3 (0.4%) - не отговарят.

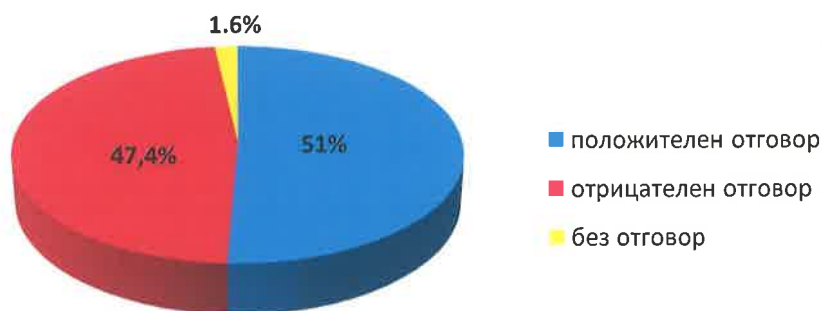
5. На въпроса: „Следва ли насоките за етично поведение да съдържат практически примери?“ положителен отговор дават 381 магистрати (159 съдии, 136 прокурори и 86 следователи), които съставляват 49.2% от анкетираните. Отрицателен отговор дават 386 магистрати (206 съдии, 127 прокурори и 53 следователи), които съставляват 49.8% от анкетираните, а 8 (1%) от тях не отговарят.

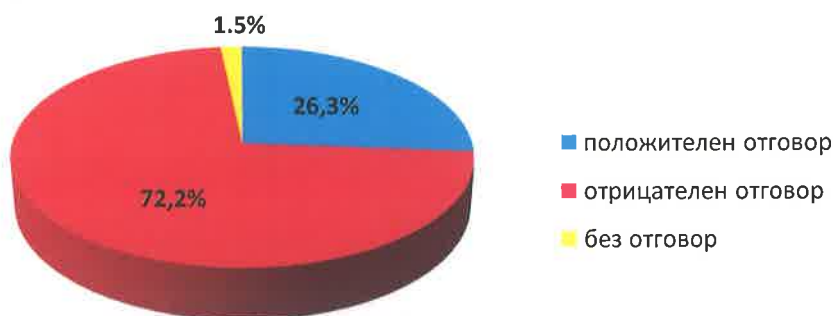
6. На въпроса: „Следва ли примерите да отразяват практиката на Върховния административен съд, отнасяща се до решения по дисциплинарни производства на съответните колегии във Висшия съдебен съвет?“ положителен отговор дават 437 магистрати (175 съдии, 163 прокурори и 99 следователи), които съставляват 56.4% от анкетираните. Отрицателен отговор дават 322 магистрати (185 съдии, 97 прокурори и 40 следователи), които съставляват 41.6% от анкетираните, а 16 (2%) от тях не отговарят.

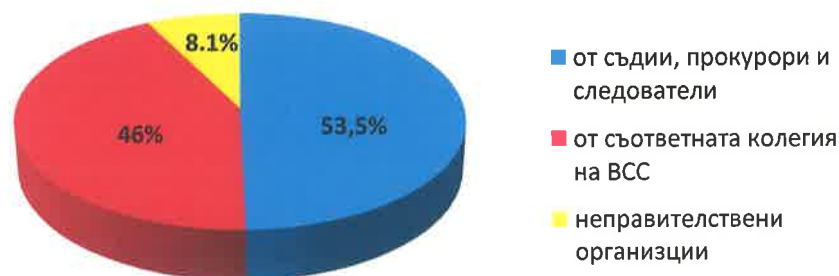
7. На въпроса: „Следва ли насоките за етично поведение да съдържат препоръки за конкретни действия или бездействия по отделните практически примери?“ положителен отговор дават 393 магистрати (171 съдии, 135 прокурори и 87 следователи), които съставляват 51% от анкетираните. Отрицателен отговор дават 368 магистрати (190 съдии, 126 прокурори и 52 следователи), които съставляват 47.4% от анкетираните, а 14 (1.6%) от тях не отговарят.

8. На въпроса: „Необходимо ли е насоките за етично поведение да бъдат отделни за съдии и за прокурори и следователи?“ положителен отговор дават 203 магистрати (171 съдии, 27 прокурори и 22 следователи), които съставляват 26.3% от анкетираните. Отрицателен отговор дават 559 магистрати (190 съдии, 234 прокурори и 118 следователи), които съставляват 72.2% от анкетираните, а 13 (1.5%) не отговарят.

9. На въпроса: „Кой следва да разработи насоките за етично поведение?“, 415 магистрати (182 съдии, 143 прокурори и 90 следователи), които съставляват 53.5% от анкетираните, отговарят – от съдии, прокурори и следователи, 357 магистрати (192 съдии, 115 прокурори и 50 следователи), които съставляват 46% от анкетираните, отговарят – от съответната колегия на ВСС, а 63 магистрати, които съставляват (8.1%) от анкетираните, дават отговор – неправителствени организации. Необходимо е да се има предвид, че част от анкетираните са избрали повече от един вариант на този въпрос, поради което общият брой отговори е по-голям от броя на попълнените анкети.

IV. Изводи

1. Видно от посочените резултати, по-голяма част от анкетираните възприемат правилата, залегнали в кодексите за етично поведение, за достатъчно точно и ясно формулирани, но въпреки това намират за полезно и изготвянето на етични насоки, които да подпомагат и улесняват им практическото приложение. Този резултат е обясним, тъй като разпоредбите на двата кодекса все пак са по-обща и като всички морални норми, са с висока степен на абстрактност, а съдържанието им е израз на фактически установени в обществото общоприети правила за поведение, гарантиращи защита на онези ценности, които на дадения етап от своето развитие обществото е приело за значимо. Поради това е обосновано мнението, че тези норми изискват тълкуване, което може да бъде дадено не само чрез правила за етично поведение, каквито има и сега, но и чрез посочване на конкретни примерни ситуации за спазване на съответен етичен принцип и посока за действие.

2. Преобладаващото мнение сред анкетираните е, че насоките не следва да бъдат съобразени със спецификата на заеманите длъжности, а трябва да бъдат еднакви за всички, поради което не считат за необходимо разработването на отделни документи за съдии, прокурори и следователи. Подобен резултат е обясним с факта, че България принадлежи към съдебните системи, в които както съдиите, така и прокурорите и следователите формират съдебната власт. В този смисъл е логично и ръководството да бъде общо за всички магистрати, макар че етичните предизвикателства по отношение на съдиите от една страна, и на прокурорите и следователите – от друга следва се различават донякъде, което следва да бъде отразено и в насоките, в случай че изготвянето им се възприеме за необходимо.

3. Повечето от анкетираните преценяват, че за да бъдат ефективни, насоките следва да съдържат и практически примери от актуалната съдебна практика по дисциплинарни производства. Това виждане на магистратите е разбираемо и резонно с оглед на факта, че именно Върховният

административен съд се произнася с окончателно решение по дисциплинарните производства, образувани за нарушения на етичните кодекси по смисъла на чл. 307, ал. 3, т. 3 ЗСВ.

4. Преобладаващата част от анкетираниите магистрати изразяват становище, че в разработването им следва активно участие да вземат както съдии, прокурори и следователи, така и колегиите на ВСС, което мнение е в пълен синхрон с цитираното вече Становище № 21 (2018) на КСЕС относно превенция на корупцията сред съдиите. Според § 32 от същото „Компетентните органи следва да си поставят за задача да предоставят полезни насоки за поведението на съдиите в случаите, в които те са изправени пред етични дилеми. Тези насоки следва да се предоставят в рамките на самата съдебна система“. В този смисъл е Становище № 3 (2002) на КСЕС относно принципите и правилата, определящи професионалното поведение на съдиите, в частност етика, несъвместимо поведение и безпристрастност, съгласно чийто § 49, т. III, съгласно която „тези принципи трябва да бъдат изработени от самите съдии и да бъдат напълно отделни от дисциплинарната система за съдиите“.

Поради изложеното,

ПРЕДЛАГАМЕ:

Настоящият доклад да бъде изпратен на съдийската и прокурорската колегии на ВСС за преценка на необходимостта и възможността за организиране изготвянето на ръководство за етично поведение на съдиите, и на прокурорите и следователите, които да съдържат практически примери и насоки за поведение на магистратите при етични дилеми.

Тоня Тодорова... Заличено на
осн. 33ЛД

Елица Лазарова... Заличено на
осн. 33ЛД